

AÐGERÐAÁÆTLUN UM LÍFFRÆÐILEGA FJÖLBREYTNÍ 2026-2030

Í desember 2025 var stofnaður starfshópur um endurskoðun aðgerðaáætlunar um líffræðilega fjölbreytni í Reykjavík þar sem gildandi áætlun rennur sitt skeið á enda á þessu ári. Aðgerðaáætlunin er innleiðing á markmiðum núverandi stefnu Reykjavíkurborgar um líffræðilega fjölbreytni. Hún skiptist í sex yfirmarkmið um:

- 1) að upplýsingar um líffræðilega fjölbreytni í Reykjavík séu skráðar og greindar,
- 2) að búsvæði í borginni séu vernduð og þau eflid,
- 3) að unnið sé gegn helstu ógnum líffræðilegrar fjölbreytni,
- 4) að fræðsla um líffræðilega fjölbreytni fari fram með víðtækum hætti,
- 5) að lögð sé áhersla á líffræðilega fjölbreytni í allri starfsemi Reykjavíkurborgar
- 6) að borgin sé leiðandi á því sviði.

Eftirfarandi drög að aðgerðum voru unnin af starfshópnum og á vinnustofu sem haldin var með helstu hagaðilum. Aðgerðirnar hafa verið flokkaðar eftir yfirmarkmiðum stefnunnar.

Jafnframt leggur starfshópurinn til að innleiddar verði 15 aðgerðir úr Náttúruborgarsamningi Berlínar fyrir lok árs 2030 (Berlin Urban Nature Pact) í samræmi við skuldbindingar Reykjavíkurborgar. Þær aðgerðir eru auðkenndar með númeri í sviga við lok aðgerðar (1.1, 1.2, 2.3, 2.5, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2, 6.2, 6.3, 6.4, 7.4) Jafnframt verða skoðaðir möguleikar á að innleiða aðgerðir: 2.2 og 2.4.

MARKMIÐ 1 Að upplýsingar um líffræðilega fjölbreytni í Reykjavík séu skráðar og greindar.

1. Gerð verði vöktunaráætlun um lífríki í Reykjavík og framkvæmdar verði grunnrannsóknir í samræmi við hana. Fjallað verði um hvaða vistgerðir, tegundir og vistkerfisþætti skuli vakta, í hvaða tilgangi og hversu oft. Í vöktunaráætlun verði fjallað um lykiltegundir eða lykilmúsvæði, forgangsvistgerðir og breytingar á útbreiðslu framandi ágengra tegunda. Kannað verði hvort hægt sé að nýta athuganir íbúa til gagnaöflunar.
 2. Unnin verði samantekt á þeim rannsóknum og vöktunarverkefnum sem eiga sér stað í dag, hver annast þau og hvernig hægt er að nálgast niðurstöður þeirra.
 3. Gögn um líffræðilega fjölbreytni verði gerð aðgengilegri, bæði á vef og í borgarvefsjá (t.a.m. um mikilvæg svæði fyrir líffræðilega fjölbreytni, vistgerðir, sérstaka vernd náttúruminja, o.s.frv.). Skráning gagna og vistun rannsóknarskýrsla verði samræmd.
 4. Niðurstöðum rannsókna verði komið betur á framfæri, bæði innan og utan Reykjavíkurborgar til íbúa og starfsfólks
 5. Götutré í borgarlandinu verði skráð í gagnagrunn ásamt lykilmúsvæðum (s.s. tegund, aldur, heilsa). Skoðað verði að bæta skráningu beða, undirgróðurs og gróðurlenda sem þarf að vernda.
 6. Gerðar verði rannsóknir og endurmat á áhrifum einstakra aðgerða í áætluninni, t.a.m. viljandi villt, endurheimtar votlendis og blágrænum ofanvatnslausnum. Ástand svæða sé skráð áður en farið er í framkvæmdir.
-

MARKMIÐ 2 Að staða líffræðilegrar fjölbreytni í borgarlandinu sé sterk

A) Verndun:

1. Þrjátíu prósent af borgarlandi Reykjavíkur verði vernduð (t.a.m. með virkri hverfisvernd, vatnsvernd eða friðlýsingum). (2.2)
2. Fjara við Ægisíðu og Skerjafjörð verði friðlýst.
3. Afmörkun núverandi hverfisverndarsvæða verði endurskoðuð í aðalskipulagi og unnir verði verndarskilmálar eða verndaráætlanir fyrir öll hverfisverndarsvæði. Greint verði hvernig hægt er að fá íbúa í aukið samstarf á hverfisverndarsvæðum.
4. Lokið verði við endurskoðun stjórnunar og verndaráætlana á friðlýstum svæðum í Reykjavík.
5. Unnin verði forgangsröðun fyrir friðlýsingu nýrra verndarsvæða, m.a. með hliðsjón af verndargildi vistgerða.
6. Aðgengi við friðlýsta svæðið við Háubakka verði bætt samhliða gerð nýs grunnskóla á Fleyvangi og endurgerð götu um Súðavog.
7. Fyrri fundarstaðir plöntutegunda á valista og friðlýstra tegunda verði endurskráðir.
8. Grænir ásar verði eflir og tenging milli búsvæða byggt á vinnu Græna netsins.
9. Grænum tengingum milli svæða verði gert hærra undir höfði við skipulagsgerð. Gerðar verði greiningar á búsvæðatengingum í þéttbýli (2.3), t.d. við HverfisSKIPulagsgerð.

B) Endurheimt:

1. Gert verði endurmat á votlendisaðgerðum í Úlfarsárdal og gripið til frekari aðgerða eftir þörfum. Möguleikum til endurheimtar votlendis á öðrum svæðum verði forgangsraðað.
2. Hafið verði tilraunaverkefni með endurheimt búsvæða t.a.m. með strandgróðri þar sem sjór gengur á land.
3. Strandsvæði Reykjavíkur verði kortlögð eftir verndargildi, raski og möguleikum til endurheimtar. Við hönnun sjóvarnargarða verði horft til þeirra búsvæða sem eru til staðar, náttúrumiðaðra lausna og endurheimtar.
4. Gömul sláttusvæði verði endurhönnuð, gróðursett í þau eins og við á og upplýsingum um verkefnið miðlað.
5. Eftirfylgni með aðgerðum sem styðja við kríuvarp í Vatnsmýri, gripið verði til aðgerða eftir þörfum.
6. Samspili stefnu um líffræðilega fjölbreytni og umhirðu útmerkur verði greint. Möguleikar á aukinni ræktun birkiskóga í útmörk verði skilgreindir í tengslum við Bonn áskorunina.

C) Fjölgun og efling búsvæða:

1. 3-30-300 reglan verði staðfærð fyrir íslenskar aðstæður og skilgreind markmið fyrir Reykjavík.
2. Gerð verði forgangsröðun fyrir fjölgun og eflingu grænna svæða í gróinni byggð.
3. Grænum þökum og veggjum á byggingum og öðrum mannvirkjum verði fjölgað. Gerð verði greining á hvaða grænu þök og veggir hafa verið framkvæmd, fyrirmyndir dregnar fram og hvaða lærdóm má draga af fyrri verkefnum.
4. Notaður verði fjölbreyttur gróður í borgarrýminu, allt frá undirgróðri til götutrjáa og t.d. með notkun á klifurplöntun, runnum og fjölæringum. Notaður verði fjölbreyttur gróður á jaðarsvæðum t.d. umferðareyjum t.a.m. með tilraunum á úthagapökum og mólendisgróðri. Stutt verði við fjölbreyttan gróður sem fyrir er og notast við staðgróður þar sem við á.

5. Hólmum í Reykjavíkurtjörn verði fjölgað til þess að styrkja fuglalíf.
6. Stutt verði við fuglalíf m.a. með aukinni gróðursetningu trjáa og runna sem mynda ber. Fuglahúsum og setpöllum á grænum svæðum verði fjölgað.
7. Fuglaskoðunarhúsum verði fjölgað við strandlengjuna í samræmi við áætlun um haftengda upplifun.
8. Að lágmarki verði 1 tré í almenningsrýmum Reykjavíkur fyrir hverja 6 íbúa. (4.1)
9. Laufpekja verði að lágmarki 10% í hverju hverfi Reykjavíkur. Ekki verði notaðar ágengar tegundir til þess að ná því markmiði (4.2)
10. Íbúar búi í göngufjarlægð við græn svæði og ekki fjær en 300 m. (4.4)
11. Gerðar verði leiðbeiningar um gróðursetningu og umhirðu götutrjáa. Dregið verður úr jarðvegspjöppun í kringum tré í þéttbýli til að tryggja heilsu þeirra og eðlilegan vöxt. Gefnar verða út leiðbeiningar um framkvæmdir nærri götutrjám. (6.3)
12. Umhirða fjórðungs grænna svæða í borgarlandinu verði á forsendum líffræðilegrar fjölbreytni (t.a.m. með minni notkun skordýraeiturs, eflingu búsvæða fyrir frjóbera, hæfilegum grasslætti og notkun innlendra tegunda eftir föngum). (4.5)

MARKMIÐ 3 Að unnið sé gegn helstu ógnum líffræðilegrar fjölbreytni.

Búsvæðaeýðing:

1. Tryggt verði að græn svæði minnki ekki að flatarmáli innan þéttbýlis Reykjavíkur. Tryggt verði að yfirborð sem er gegndræpt haldi þeim eiginleikum eins og kostur er. (6.2) Greind verði þróun á grænum svæðum á síðustu 20 árum.
2. Reykjavíkurborg setji sér viðmið um mótvægisáðgerðir og um endurheimt svæða þegar nýtt land er brotið undir byggð á hennar vegum og verndun náttúrulegra svæða á byggingatíma.
3. Við endurgerð gatna verði tryggt að þær fái grænna yfirbragð.
4. Skilgreint verði verklag fyrir breytta notkun á grænum opnum svæðum. Til að tryggja að ekki verði gengið um of á græn svæði verði unnar verklagsreglur um afgreiðslu tillagna og beiðna um breytta notkun grænna opinna svæða. Þetta á t.a.m. við um verndarsvæði áa, strandlengju Reykjavíkur og svæði með mikilvægum gróðri.
5. Náttúrumiðuðum lausnum verði beitt við að draga úr jarðvegsrofi, t.a.m. með fjölgun götutrjáa, blágrænna lausna, gegndræps yfirborðs og endurheimtaraðgerða. (6.4)

Mengun:

1. Greining á aðgerðum til að koma í veg fyrir efnamengun í Grafarvogi. Skoðað verði hvernig megi innleiða ofanvatnshreinsun samhliða uppbygginu á Keldum.
2. Áfram unnið verði að bættum vatnsgæðum Tjarnarinnar í samræmi við ICEWATER verkefnið.
3. LjósMengun í Reykjavík verði kortlögð skv. aðgerðaáætlun fyrir ljósvistarstefnu og áhrif hennar á lífríki könnuð.
4. Stuðningur við hreinsunaráttök t.d. stóra plokk daginn.
5. Greindir og innleiddir verði möguleikar á að nýta gróður við að draga úr loftmengun, t.a.m. við umferðaæðar.

Ágengar tegundir:

1. Framandi ágengar tegundir í borgarlandinu verði skilgreindar og gripið til aðgerða gegn þeim í mikilvægisröð. Hafnar verða aðgerðir gegn helmingi tegundanna (2.5).
2. Aflað verði gagna um mögulega ágengar tegundir og forðast að nota þær í borgarlandinu.
3. Kortlagning tröllahvanna (*Heraclium*) í borgarlandinu haldi áfram.
4. Ágengum plöntutegundum (t.d. skógarkerfli og lúpínu) verði haldið í skefjum á forgangssvæðum, svo sem friðlýstum svæðum í Reykjavík. Tröllahvannir verði upprættar á forgangssvæðum (t.a.m. leiksvæðum) og eftir föngum annars staðar í borgarlandinu.
5. Íbúar verði fræddir um ágengar tegundir í borgarlandinu og mögulegar aðgerðir gegn þeim. Reynt verði að virkja íbúa í gegn ágengum tegundum. Greindir verði möguleikar á að deila gögnum til íbúa um útbreiðslu tegundanna.
6. Hafnar verði í aðgerðir gegn ágengum plöntutegundum í eyjum umhverfis Reykjavík t.a.m. með búfé.
7. Stofnstærðarmat fyrir kaninum í borgarlandinu verði uppfært.
8. Unnið verði að aukinni þekkingu á ágengum tegundum með kortlagning á útbreiðslu þeirra og leiðum til þess að halda þeim í skefjum.

Loftslagsbreytingar:

1. Árlega verði gróðursett 10.000 tré og runnar að meðaltali í samræmi við áskorun UNECE um Trees in Cities
 2. Við val á trjám-, runnum- og öðrum plöntutegundum verður loftslagsþol og fjölbreytni tegunda haft að leiðarljósi. Lögð verður áhersla á innlendar tegundir eins og við á **(4.3)**
 3. Blágrænar lausnir verði alltaf fyrsta val í nýrri byggð og uppbyggingarverkefnum eins og kveðið er á um í loftslagsborgarsamningi og aðalskipulagi. Náttúrumiðaðar lausnir verði innleiddar á uppbyggingarsvæðum við skipulagsgerð. (5.2)
 4. Framkvæmt verði árangursmat á þeim svæðum þar sem blágrænar lausnir hafa verið settar upp.
 5. Aðgerðum sem vinna gegn loftslagsbreytingum og styðja við líffræðilega fjölbreytni verði forgangsraðað og unnið að betri tengingu loftslagsaðgerða og aðgerða sem styðja við líffræðilega fjölbreytni.
 6. Greindar verða aðgerðir eru nauðsynlegar á strandvæðum vegna hækkandi sjávarstöðu og aukinnar tíðni flóðaviðburða. Horft verði til náttúrumiðaðra lausna þar sem það á við.
 7. Þróaðar verði skýrari leiðbeiningar fyrir skipulagsgerð á strandsvæðum.
-

MARKMIÐ 4: Að fræðsla um líffræðilega fjölbreytni fari fram með víðtækum hætti

1. Þróuð verði fræðslu- og menntaáætlun um líffræðilegan fjölbreytileika í samstarfi við skóla, háskóla og aðrar fræðslu- og menntastofnanir (t.d. söfn, grasagarða, dýragarða og frjáls félagasamtök). **1.1.**
 - a. Haldnir verði árlegir fræðsluviðburðir fyrir íbúa þar sem líffræðileg fjölbreytni er á dagskrá t.a.m. í tengslum við Hverfisskipulagsgerð
 - b. Grasagarður Reykjavíkur haldi úti fræðslu til almennings, skólabarna og nemenda á öllum skólastigum þar sem líffræðileg fjölbreytni er meginviðfangsefnið og sett í samhengi við umhverfismál í víðara samhengi.
 - c. Reglulega verði birt myndbönd á vef Reykjavíkur og samfélagsmiðlum sem tengjast líffræðilegri fjölbreytni í borginni
 - d. Reykjavíkurborg vekir athygli á alþjóðlegum degi um líffræðilega fjölbreytni og öðrum umhverfisdögum.
 - e. Starfsfólk Reykjavíkurborgar verði frætt árlega um líffræðilega fjölbreytni t.d. með stefnumóti eða fræðsludögum.
 - f. Samstarf við kennara og kennaranema verði aukið
2. Öllum börn undir 15 ára aldri fái náttúrukennslu eða náttúruupplifun að lágmarki einu sinni á ári. Stutt verður við útikennslu og upplifun barna í náttúrunni. **1.2.**
3. Greindir verði möguleikar á að setja á fót umhverfisstyrki t.a.m. í gegnum borgarsjóð fyrir aðgerðir íbúa sem styðja við líffræðilega fjölbreytni í nærumhverfi sínu.
4. Grenndargörðum fyrir íbúa verði fjölgað. Sett verði á fót verkefni þar sem íbúar geta stutt við líffræðilega fjölbreytni í nærumhverfi sínu. Settur verði aukinn kraftur í viðhald núverandi grenndargarða. **7.4**

MARKMIÐ 5: Að lögð sé áhersla á líffræðilega fjölbreytni í allri starfsemi Reykjavíkurborgar

1. Tryggt verði að fjárhagsáætlun taki mið af stefnu um líffræðilega fjölbreytni og samþykktari aðgerðaáætlun.
2. Gefinn verði út nýr og uppfærður gátlisti um græna innviði í skipulagi fyrir skipulagsfulltrúa, hönnuði og uppbyggingaraðila. Gátlistinn verði innleiddur í innri ferla skipulagsfulltrúa. Umfjöllun um líffræðilega fjölbreytni verði eflað við gerð hverfis- og deiliskipulags.
3. Við skipulagsgerð og þróun þéttbýlis Reykjavíkur verður hugað að líffræðilegri fjölbreytni, innleiddar verði hönnunarlausnir sem styðji við hana og stutt verði við innlendar tegundir eins og kostur er. (3.1)
4. Unnar verði deiliskipulagsáætlanir fyrir fleiri græn svæði, t.a.m. Úlfarsfell.
5. Nýbyggingar hljóti umhverfissvottun og er sérstök áhersla lögð á að skóla og leikskólabyggingar séu Svansvottaðar. Fyrir aðrar nýbyggingar er stefnt að umhverfissvottun (BREEAM eða Svanur) eins og kostur er.
6. Skilgreindir verði árangursvísar fyrir aðgerðaáætlun um líffræðilega fjölbreytni.
7. Árangur stefnunnar og aðgerðaáætlunarinnar verði metinn og kynntur árlega.
8. Stefna um líffræðilega fjölbreytni verði sett fram á aðgengilegri hátt.
9. Valdar verði áhersluaðgerðir úr aðgerðaáætluninni í Græna planið.

MARKMIÐ 6: Að Reykjavík sé leiðandi í stefnu- og aðgerðamótun um líffræðilega fjölbreytni.

1. Reykjavíkurborg veiti öðrum sveitarfélögum stuðning við mótun stefnu um líffræðilega fjölbreytni. Reykjavíkurborg hafi frumkvæði að samstarfi um líffræðilega fjölbreytni á Höfuðborgarsvæðinu í gegnum samstarfsvettvang SSH.
2. Stutt verði við nýsköpunar og rannsóknarverkefni t.a.m. með innlendum háskólum. Rannsóknarverkefnum á sviði líffræðilegrar fjölbreytni í borgarlandinu verði fjölgað t.a.m. með aðstoð við leiðbeiningu lokaverkefna úr háskólum.
3. Tekið verði á móti nemum sem vinna að rannsóknarverkefnum sem styðja við starfsemi Reykjavíkurborgar og markmið stefnunnar, eins og svigrúm leyfir.
4. Áframhaldandi þátttaka í alþjóðlegu samstarfi, t.a.m. með Berlin Urban Nature Pact, Cities for Nature, ICLEI, Trees in Cities og EuroCities.
5. Grasagarður Reykjavíkur hafi samstarf með öðrum stofnunum þar sem líffræðileg fjölbreytni er rannsökuð.